

پایه‌میت مثل «سلامت روان دانشجویان»

در حالی که دانشگاه‌ها یکی از اصلی‌ترین بسترهای شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی جوانان به شمار می‌آیند، شواهد میدانی نشان می‌دهد سلامت روان دانشجویان همچنان در حاشیه سیاست‌گذاری‌های آموزش عالی قرار دارد؛ غفلتی که می‌تواند پیامدهایی جدی برای کیفیت آموزش، سرمایه‌انسانی و آینده اجتماعی کشور به‌همراه داشته باشد.

دانشگاه تنها محل آموزش علمی نیست؛ بلکه یکی از مهم‌ترین فضاهای شکل‌گیری هویت فردی، اجتماعی و روانی جوانان به شمار می‌آید. سلامت روان دانشجویان، به‌عنوان یکی از پایه‌های کیفیت آموزش عالی، نقشی تعیین‌کننده در موفقیت تحصیلی، تعامل اجتماعی و آینده شغلی آنان دارد. با این حال، شواهد میدانی نشان می‌دهد که این مؤلفه حیاتی، در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های دانشگاهی، جایگاه شایسته‌ای ندارد.

در سال‌های اخیر، فشارهای اقتصادی، مشکلات معیشتی، عدم اطمینان نسبت به آینده شغلی، رقابت‌های سنگین آموزشی، دوری از خانواده و کاهش احساس امنیت روانی، سلامت روان بسیاری از دانشجویان را تحت تأثیر قرار داده است. این فشارها به‌تدریج به افزایش اضطراب، افسردگی، اختلالات خواب، افت انگیزه تحصیلی و احساس بی‌معنایی در زندگی دانشجویی منجر شده‌اند.

دانشجویان بسیاری از تجربه احساس تنهایی، ناتوانی در بیان مشکلات روانی و ترس از قضاوت شدن سخن می‌گویند؛ فضایی که در آن، مراجعه به مراکز مشاوره هنوز با نوعی انگ اجتماعی همراه است و صحبت درباره مشکلات روانی، نشانه ضعف تلقی می‌شود.

مراکز مشاوره دانشجویی می‌توانستند به‌عنوان مهم‌ترین بازوی دانشگاه در حوزه سلامت روان ایفای نقش کنند. اما در عمل، این مراکز در بسیاری از دانشگاه‌ها با محدودیت‌های جدی مواجه‌اند؛ از کمبود نیروی متخصص و امکانات گرفته تا حجم بالای مراجعات و دسترسی دشوار دانشجویان.

جنبش دانشجویی از سیاست‌ورزی تا کنشگری تمدنی

جنبش دانشجویی ایران در قلب روایت‌های تاریخی سنت و تجدد شکل گرفت، اما پس از انقلاب اسلامی از سطح کنش سیاسی فراتر رفت و به بازیگری تمدنی تبدیل شده؛ بازیگری که امروز نیز می‌تواند مسیر آینده کشور را در میدان نبرد روایت‌ها و گفتمان‌ها روشن کند. جنبش دانشجویی ایران از آغاز پیدایش خود تاکنون، آینه‌ای تمام‌نما از کشمکش‌های گفتمانی و تمدنی جامعه ایرانی بوده است. اگر بخواهیم از میان دهنه‌ناقطه‌ی معرفت، به مهم‌ترین ریمینه و بستر تاریخی‌ا در شناسایی کنیم، باید به مواجهه شباندره و ناگزیرِ ایران با گفتمان تجدد اشاره کنیم؛ مواجهه‌ای که نه برنامه‌ریزی‌شده و نه مبتنی بر گفت‌وگو و انتخاب آگاهانه بود، بلکه همچون امری تحمیلی، ساخت سیاسی و اجتماعی ایران را در وضعیت «گسست» و «دوقطبی معرفتی» قرار داد. فضای فکری ایران معاصر از همان ابتدای این مواجهه، صحنه‌ای شد از روایت‌بوی میان دو روایت: روایت سنت و روایت تجدد؛ دو روایتی که هر یک توضیحی حاشیه‌ای که نه تنها در عرض مدرسه جامعه، سعادت، اخلاق، علم و حتی معنای زیستن داشتند و برای صورت‌بندی دوباره زندگی ایرانی، خود را صاحب صلاحیت می‌دانستند.

این نزاع بزرگ، تنها در سطح فلسفی و فکری باقی نماند، بلکه در نهادهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی رسوخ کرد و یکی از عینی‌ترین میدان‌های بروز آن، عرصه آموزش بود. در دوران پهلوی، دانشگاه‌ها با مأموریت آشکار نوسازی ذهنیت ایرانی، به عنوان نهادهای حامل گفتمان تجدد ساختار شدند؛ نهادهایی که نه تنها در عرض مدرسه و حوزه‌های علمیه قرار گرفتند، بلکه دهشتان شکل‌دهی به «سوژه تجددی» بود؛ سوژه‌ای که جهان را با عقل خودنبداد، انسان‌محور و سکولار می‌پهید و می‌خواست چنین فقهی را مبنای سامان‌دهی جامعه قرار دهد.

شورای عالی انقلاب فرهنگی قرارگاه حکمرانی قدرت نرم نظام

معاون آموزش و پژوهش ستاد علم و فناوری شورای عالی انقلاب فرهنگی با تبیین جایگاه شورای عالی انقلاب فرهنگی، این نهاد را قرارگاه حکمرانی قدرت نرم و راهبر مسیر تکامل انقلاب اسلامی معرفی کرد. غلامرضا سلیمی با اشاره به آغاز گام دوم فعالیت شورای عالی انقلاب فرهنگی بیان کرد: شورای عالی انقلاب فرهنگی پس از چهار دهه فعالیت، اکنون وارد مرحله‌ای جدید شده است؛ مرحله‌ای که بر پایه سند تحول و با تأکید بر نقش قرارگاهی شورا در معماری «ایران قوی» تعریف می‌شود.

سلیمی با تأکید بر اینکه ایران قوی، ایرانی فرهنگ‌پایه و دانش‌بنیان است، اظهار کرد: شورای عالی انقلاب فرهنگی باید محور راهبری این مسیر باشد و نقش راهبردی خود را در هدایت کلان فرهنگی و علمی کشور ایفا کند.

دانشگاه Daneshgah@Kayhan.ir مثل «سلامت روان دانشجویان»

ارائه خدمات هستند؛ آماری که نسبت دانشجوی به مشاور را به‌طور میانگین به حدود ۲۲۳۶ دانشجو برای هر مشاور می‌رساند.

رئیس سازمان امور دانشجویان با تأکید بر جایگاه راهبردی دفاتر مشاوره در دانشگاه‌ها، یکی از مهم‌ترین مأموریت‌های این دفاتر را «سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی متناسب با تحولات روان‌شناختی روز دنیا» عنوان کرده است؛ تحولات و تغییراتی که به‌ویژه با گسترش فضای دیجیتال و ظهور نسل Z، پیچیدگی‌های تازه‌ای پیدا کرده‌اند.

به گفته وی، نسل جدید دانشجویان از کودکی در فضای شبکه‌های اجتماعی و زیست دیجیتال بوده‌اند و همین مسئله، انگوهای ارتباطی، هیجانی و روانی آنان را با نسل‌های پیشین متفاوت کرده است. از این رو، مراکز مشاوره دانشگاهی دیگر نمی‌توانند صرفاً با رویکردهای سنتی به مسائل دانشجویان پاسخ دهند و نیازمند به‌روزرسانی مداوم سیاست‌ها و شیوه‌های مداخله هستند.

رئیس سازمان امور دانشجویان همچنین با اشاره به پیامدهای روانی همه‌گیری کرونا در جامعه دانشگاهی، از افزایش اختلالاتی چون افسردگی، اضطراب و فرسودگی روانی در میان دانشجویان خبر داد و هشدار داده است که آموزش عالی کشور امروز با دو تهدید جدی مواجه است: انگیزگی نسبت به تحصیل و تمایل فراینده به مهاجرت.

به گفته وی، تداوم این دو روند می‌تواند آینده علمی و سرمایه‌انسانی کشور را با آسیب‌های جدی و بلندمدت مواجه کند؛ آسیب‌هایی که جبران آن‌ها صرفاً با افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو یا توسعه کمی دانشگاه‌ها ممکن نخواهد بود، بلکه نیازمند توجه عمیق و ساختاری به سلامت روان و کیفیت زیست دانشجویی است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد وضعیت مراکز مشاوره دانشجویی در همه بخش‌های آموزش عالی یکسان نیست. برخلاف تصور رایج، در مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، شبکه مراکز مشاوره و سلامت روان دانشجویان طی سال‌های اخیر از نظر

کمی گسترش یافته و در بسیاری از دانشگاه‌ها، این مراکز با حضور کارشناسان و متخصصان حوزه روان‌شناسی فعال هستند. برخی آمارها و تجربه‌های میدانی حاکی از آن است که دانشجویان وزارت علوم، بیش از گذشته به مراکز مشاوره مراجعه می‌کنند و در موارد قابل توجهی، مسائل و مشکلات روانی، تحصیلی و فردی آنان از طریق همین سازوکارها پیگیری و مدیریت می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد که اصل ایجاد مراکز مشاوره و فرهنگ‌سازی برای مراجعه دانشجویان، در دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم تا حدی به نتیجه رسیده است.

با این حال، وضعیت در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متفاوت ارزیابی می‌شود. اگرچه این دانشگاه‌ها به‌دلیل ماهیت رشته‌های پزشکی و درمانی، به‌طور بالقوه باید حساسیت بیشتری نسبت به سلامت روان دانشجویان داشته باشند، اما شواهد میدانی نشان می‌دهد که مراکز مشاوره در این مجموعه، متناسب با حجم نیاز دانشجویان و فشارهای خاص این حوزه، به‌خوبی هدایت و مدیریت نمی‌شوند.

دانشجویان علوم پزشکی، به‌دلیل فشارهای آموزشی سنگین، شیفت‌های طولانی، استرس محیط‌های درمانی و مواجهه مستقیم با مسائل انسانی و مرگ‌ومیر، بیش از بسیاری از دانشجویان دیگر در معرض آسیب‌های روانی قرار دارند. با این حال، به نظر می‌رسد زیرساخت‌های مشاوره‌ای در وزارت بهداشت، چه از نظر نیروی تخصصی و چه از منظر سیاست‌گذاری و هدایت کلان، نتوانسته همپای این حجم از فشار و نیاز حرکت کند.

ساخت تمدن نوین اسلامی را بررسی کنند. این سطح از عمل جمعی، بیابانگر آن است که جنبش دانشجویی پس از انقلاب وارد مرحله‌ای جهانی شده و رسالتی فراتر از مرزهای جغرافیایی برای خود تعریف کرده است.

تمامی این شواهد نشان می‌دهد که اگرچه جنبش دانشجویی پیش و پس از انقلاب، شباهت‌هایی در ویژگی‌های رفتاری، آرمان‌خواهی، عدالت‌جویی و آزادی‌طلبی دارد، اما یک خط مرزبندی روشن میان این دو دوره وجود دارد: پیش از انقلاب، دانشجویان عمدتاً کنشگری سیاسی بود؛ پس از انقلاب، کنشگری تمدنی شد. این تغییر میقاس، مهم‌ترین تفاوت جنبش دانشجویی پس از انقلاب با پیش از آن است؛ تفاوتی که نه‌تنها راهبردهای سیاسی دانشجویان را متحول کرد، بلکه سطح تحلیل و عمق مسئولیت آنان را نیز افزایش داد. امروز نیز اگر جنبش دانشجویی بخواهد مسیر آینده‌ی خود را ترسیم کند، باید به همین معیار باز گردد. حساسیت تمدنی است که می‌تواند دانشجو را از غرق شدن در مسائل روزمره، درگیر شدن در سیاست‌زدگی سطحی و فرو افتادن در بازی‌های جناحی مصون نگه دارد.

دانشجویی که این حساسیت را دارد، مسائل کشور را در چارچوب یک مبارزه بزرگ تمدنی می‌بیند؛ از بحث علم و دانشگاه تا اقتصاد مقاومتی، عدالت اجتماعی، نظم رسانه‌ای، استقلال فرهنگی و نقش ایران در آینده جهان. جنبش دانشجویی در آستانه دهه‌های جدید، اگر بخواهد به جایگاه واقعی خود بازگردد، نیازمند احیای همین حساسیت تمدنی است؛ حساسیتی که روزگاری انقلاب فرهنگی را شکل داد، تسخیر لانه جاسوسی را به نماد مبارزه تبدیل کرد، و کنگره‌های جهانی دانشجویان مسلمان را بنیان گذاشت. این حساسیت، نه یک شعار، بلکه ملاکی برای خودارزیابی جنبش دانشجویی است؛ ملاکی برای تشخیص انحراف‌ها، فهم دقیق مسائل و تعریف افق آینده.

جنبش دانشجویی امروز بیش از هر زمان نیاز دارد که از خود بپرسد: «در کجای این نبرد تمدنی ایستادام؟» و «برای ساخت آینده‌ای که انقلاب اسلامی وعده می‌دهد، چه نقشی بر عهده دارم؟».

به گذشته وارد مرحله‌ای عمیق‌تر از خودآگاهی و تحلیل شده است. وقایع پس از انقلاب به‌سرعت نشان داد که دانشجویان نه‌تنها در سطح نظری، بلکه در سطح عمل نیز در حال تجربه نوعی نقش‌آفرینی تمدنی‌اند. «سختیر لانه‌ی جاسوسی» نمونه برجسته‌ای است. اگرچه در آغاز با هدف مقابله سیاسی با آمریکا و جلوگیری از بازگشت جریان‌های وابسته صورت گرفت، اما به‌تدریج در چارچوب خواش تمدنی امام خمینی معنا یافت؛ خوانشی که آن آمریکا نه صرفاً یک قدرت سیاسی، بلکه «عماد تمدن شیطانی» معرفی شد.

این تأویل تمدنی، آن واقعه را به نقطه‌ای برجسته تاریخ جنبش دانشجویی تبدیل کرد؛ واقعه‌ای که در آن برای نخستین‌بار دانشجویان خود را نه در چارچوب یک جنبش سیاسی، بلکه در قامت کنشگران یک نبرد تمدنی می‌دیدند. از دیگر مصادیق حساسیت تمدنی، نقش دانشجویان در مسئله «صدر انقلاب» و برگزاری «کنگره جهانی دانشجویان مسلمان» بود. در این کنگره‌ها دانشجویان از کشورهای مختلف گردهم می‌آمدند تا مسائل تمدن مدرن، بحران‌های فکری جهان اسلام، و راهبردهای معرفت تجدیدی، جامعه‌ای اسلامی ساخت؟»

این پرسشی که امروز نیز یکی از مهم‌ترین مباحث کشور است، ریشه در همان حساسیت تمدنی دارد و نشان می‌دهد جنبش دانشجویی پس از انقلاب، نسبت

وی هشدار داد: تقلیل اختیارات شورا به موضوعات اجرایی جزئی یا تصمیم‌گیری‌های سطحی، انحراف از مأموریت اصلی آن است و شورای عالی انقلاب فرهنگی باید در جایگاه «قرارگاه راهبردی معماری ایران قوی» تثبیت شود.

نامبرده با تشریح ساختار حکمرانی کشور در حوزه‌هایی مانند علم و فرهنگ اظهار کرد: حکمرانی در این حوزه‌ها در چهار سطح قابل تعریف است؛ سطح نخست فراحکمرانی است که در آن، پارادایم‌ها و سیاست‌های کلان علم و فرهنگ کشور

از سوی ولی فقیه تعیین می‌شود؛ مانند سیاست‌های کلی علم و فناوری، خانواده و جمعیت. معاون آموزش و پژوهش ستاد علم و فناوری شورای عالی انقلاب فرهنگی ادامه داد: سطح دوم، حکمرانی است که در

کمیّت یا کیفیت مقالات دانشگاهی مسئله این است؟

مدیرکل سیاست‌گذاری و توسعه پژوهشی دانشگاه تهران گفت: با وجود اینکه کیفیت مقالات دانشگاه تهران در سال‌های اخیر رشد داشته ولی نتوانسته افت تعداد مقالات دانشگاه را در رتبه‌بندی‌ها جبران کند.

این مقام مسئول در دانشگاه تهران در مراسم سی و چهارمین جشنواره پژوهش و فناوری دانشگاه تهران، در مورد تعداد مقالات منتشر شده این دانشگاه گفت: در پایگاه استنادی وب او ساینس اوج تعداد مقالات دانشگاه تهران در سال ۲۰۲۱ بوده است. پس از آن در سال‌های اخیر افت مشاهده می‌شود. در پایگاه استنادی اسکوپوس نیز به همین صورت اوج مقالات در سال ۲۰۲۲ بوده و پس از آن تعداد مقالات کاهش یافته است.

وی در مورد کیفیت مقالات منتشر شده در دانشگاه تهران گفت: با وجود اینکه در چند سال اخیر، از لحاظ تعداد مقالات افت داشته‌ایم ولی از نظر کیفیت روند رو به رشدی داشته‌ایم. به‌طوری‌که نزدیک به ۵۳ درصد از مقالات دانشگاه تهران، نسبت به کل انتشارات، در چارک اول قرار گرفته‌اند. انتشارات دانشگاه تهران در چارک‌های بعدی نیز سهم قابل توجهی دارد.

مدیرکل سیاست‌گذاری و توسعه پژوهشی دانشگاه تهران در مورد رتبه این دانشگاه در نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی گفت: در رتبه‌بندی ISC دانشگاه تهران با فاصله رتبه اول را دارد. در رتبه‌بندی تامزب نسبت به دو سال قبل افت کرده است. در نظام رتبه‌بندی شانگهای نیز، دانشگاه تهران به‌همراه دانشگاه علوم پزشکی تهران در آخرین آمار رتبه اول کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

وی افزود: اگر به رتبه دانشگاه تهران در نظام‌های مختلف رتبه‌بندی جهانی نگاه کنیم، دانشگاه تهران در بیشتر رتبه‌بندی‌ها رتبه اول کشور را حفظ کرده است.

نامبرده با اشاره به پارامترهای مؤثر در رتبه‌بندی گفت: کمیّت و کیفیت مقالات از شاخص‌های مهم در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی است. با وجود اینکه کیفیت مقالات دانشگاه تهران در سال‌های اخیر رشد داشته ولی نتوانسته افت تعداد مقالات دانشگاه را در رتبه‌بندی‌ها جبران کند. با این حال، راهکارهای دیگری نیز برای بهبود رتبه وجود دارد.

وی با بیان اینکه یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رتبه دانشگاه توسعه ارتباطات بین‌المللی است، گفت: ارتباطات بین‌المللی، چه به‌صورت مستقیم و چه غیرمستقیم، می‌تواند تأثیر بسیار زیادی بر رتبه دانشگاه تهران بگذارد.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه یکی از پارامترهای مؤثر در رتبه دانشگاه شاخص شهرت است، ادامه داد: شهرت در برخی از نظام‌های رتبه‌بندی، ۲۰ درصد در برخی دیگر تا ۴۰ درصد از امتیاز کل به شاخص شهرت اختصاص دارد. در این شاخص، از افراد خواسته می‌شود پرسش‌نامه‌ای را تکمیل کنند و وضعیت دانشگاه را ارزیابی کنند. این ارزیابی ممکن است توسط جامعه آکادمیک یا در برخی موارد کارفرمایان دانشگاه انجام شود. این شاخص درصد بالایی از امتیاز را پوشش می‌دهد و می‌تواند جایگزین مهمی برای کمبود مقالات ما در چند سال اخیر باشد.

نامبرده با اشاره به شاخص ارتباط دانشگاه با صنعت گفت: یکی دیگر از شاخص‌های مهم، نحوه ارتباط دانشگاه با صنعت است. در این حوزه رشد بسیار خوبی داشته‌ایم. تعداد قراردادهای منعقد شده ۴۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته و اعتبار مصوب نیز ۶۷ درصد رشد کرده است.

وی با اشاره به ظرفیت همکاری با ایرانیان غیر مقیم گفت: ۲۸ نفر متقاضی استفاده از ظرفیت همکاری با ایرانیان غیرمقیم بوده‌اند که با دانشگاه همکاری کرده‌اند. بیشترین موارد جذب در قالب جایگزین خدمت در خارج از کشور و تعداد ۱۱ مورد بوده است. همچنین برخی از این افراد در قالب تحصیل در دوره‌های دانشگاهی همکاری خود را انجام داده‌اند.

نامبرده با اشاره به شاخص ارتباط دانشگاه با صنعت گفت: یکی دیگر از شاخص‌های مهم، نحوه ارتباط دانشگاه با صنعت است. در این حوزه رشد بسیار خوبی داشته‌ایم. تعداد قراردادهای منعقد شده ۴۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته و اعتبار مصوب نیز ۶۷ درصد رشد کرده است.

وی با اشاره به ظرفیت همکاری با ایرانیان غیر مقیم گفت: ۲۸ نفر متقاضی استفاده از ظرفیت همکاری با ایرانیان غیرمقیم بوده‌اند که با دانشگاه همکاری کرده‌اند. بیشترین موارد جذب در قالب جایگزین خدمت در خارج از کشور و تعداد ۱۱ مورد بوده است. همچنین برخی از این افراد در قالب تحصیل در دوره‌های دانشگاهی همکاری خود را انجام داده‌اند.

سلیمی با اشاره به دستاوردهای علمی کشور اظهار کرد: ایران امروز در تولید علم در سطح منطقه رتبه نخست را دارد و حتی نشریات بین‌المللی از تلاش برخی کشورها برای کپی‌برداری از فناوری‌های پیشرفته ایران، از جمله مپهاده، گزارش داده‌اند. این دستاوردها حاصل فعالیت نهادهای علمی و دفاعی و نیز اسناد مصوب در شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

وی درباره حمایت از بانوان پژوهشگر بیان کرد: در آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی، اصول خانواده‌محوری و عدالت جنسیتی لحاظ شده است تا مسئولیت‌های خانوادگی زنان، به‌ویژه در حوزه تربیت فرزند، در ارزیابی‌ها مورد توجه قرار گیرد.

به نقل از ایسنا؛ معاون آموزش و پژوهش ستاد علم و فناوری با اشاره به سهم کمتر از نیم درصدی پژوهش از تولید ناخالص داخلی گفت: با وجود این محدودیت‌ها، دانشمندان ایرانی با روحیه جهادی به دستاوردهای بزرگی دست یافته‌اند. شهیدان علم، همچون فخری‌زاده، شهریار، علی‌محمدی و طهرانچی، با ایثار و مجاهدت خود مسیر پیشرفت علمی کشور را هموار کردند.

قاپ دانشگاه

تصاویری از جشن ازدواج ۷۳۰ زوج دانشجو در حرم مطهر حضرت معصومه (س)

